

ABDULLA QODIRIY SHAXSINING MILLIY O‘ZLIKNI ANGLASHDAGI O‘RNI (“O‘ZBEKNING O‘ZLIGI” ASARI TALQINIDA)

Farg‘ona davlat universiteti

Filologiya fakulteti

4-bosqich talabasi

Hamidova Odinaxon Yorqinjon qizi

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada Abdulla Qodiriy shaxsining milliy o‘zlikni anglash jarayonidagi o‘rni hamda O‘zbekning o‘zligi kitobida yozuvchi faoliyatining talqin etilishi yoritiladi. Asarda adibning ijodi xalq tafakkuri, milliy ong va ma’naviy uyg‘onish bilan bog‘liq holda tahlil qilinadi. Ayniqsa, “O‘tkan kunlar” va “Mehrobdan chayon” romanlari orqali xalqning tarixiy xotirasi, milliy qadriyatlari va istiqbolga daxldor qarashlari ochib beriladi. Shuningdek, maqolada Qodiriyning jadid adabiyotidagi o‘rni, o‘zbek romanchiligiga qo‘shgan hissasi hamda milliy tafakkur rivojiga ta’siri tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: Abdulla Qodiriy, Matyoqub Qo‘shjonov, milliy o‘zlik, jadid adabiyoti, o‘zbek romanchiligi, ma’naviy uyg‘onish, badiiy tafakkur.

KIRISH

XX asr boshlaridagi o‘zbek adabiyoti va ijtimoiy tafakkuri taraqqiyotida Abdulla Qodiriy ning o‘rni nihoyatda muhimdir. U nafaqat o‘zbek romanchiligiga asos solgan ijodkor, balki xalq ruhiyatini chuqur his qilgan va milliy uyg‘onish g‘oyalarini badiiy ifodalagan adib sifatida ham qadrlanadi. Matyoqub Qo‘shjonovning O‘zbekning o‘zligi kitobida Abdulla Qodiriy shaxsiga alohida

e'tibor qaratilib, uning ijodi milliy o'zlikni shakllantiruvchi muhim omillardan biri sifatida talqin qilinadi.

Asarda yozuvchining tarixiy voqelikni haqqoniy aks ettirishi, xalq turmushini real tasvirlashdagi mahorati va millat taqdiriga daxldor masalalarni ko'tarishi keng tahlil etiladi. Qo'shjonovning qarashlariga ko'ra, Abdulla Qodiriy ijodi orqali xalq o'zining tarixiy ildizlarini, ma'naviy qiyofasini va milliy qadriyatlarini anglay boshlaydi.

ABDULLA QODIRIY VA MILLIY UYG'ONISH MASALASI

Abdulla Qodiriy jadidchilik harakatining ilg'or g'oyalarini qo'llab-quvvatlagan ijodkorlardan biridir. Uning asarlarida millatning orqada qolish sabablari, jaholat va mutaassiblik oqibatlarini badiiy obrazlar orqali ko'rsatib beriladi. Ayniqsa, O'tkan kunlar romanida o'zbek xalqining XIX asrdagi siyosiy va ma'naviy hayoti tasvirlanar ekan, yozuvchi millat kelajagi uchun birlik va ma'rifat zarurligini ilgari suradi.

Matyoqub Qo'shjonov asarda Qodiriyning tarixga murojaatini oddiy voqealar tasviri emas, balki milliy o'zlikni tiklashga xizmat qiluvchi badiiy vosita sifatida baholaydi. Chunki adib o'tmishni tasvirlash orqali xalqni o'z tarixini unutmaslikka, milliy qadriyatlarni asrashga chaqiradi.

Mehrobdan chayon romanida ham jamiyatdagi adolatsizlik, diniy mutaassiblik va inson erkinligining cheklanishi masalalari ochib beriladi. Yozuvchi bu asarda inson qadr-qimmati va erkin fikr masalasini ilgari suradi. Bu esa jadid adabiyotining asosiy maqsadlaridan biri bo'lgan ma'rifatparvarlik g'oyalariga uyg'un keladi.

QODIRIY IJODINING BADIY XUSUSIYATLARI

Abdulla Qodiriyning badiiy mahorati, avvalo, uning obraz yaratishdagi realizmi va xalqona uslubida namoyon bo'ladi. U qahramonlarning ichki ruhiyatini

chuqur tasvirlay olgan. Otabek, Kumush, Yusufbek hoji kabi obrazlar nafaqat badiiy qahramon, balki milliy tafakkurning ramzi sifatida ham talqin qilinadi.

Matyoqub Qo‘shjonov Qodiriyning til mahoratiga ham alohida to‘xtaladi. Adib xalqona iboralar, maqol va matallardan unumli foydalangan holda asarlarining tabiiy va ta’sirchan chiqishiga erishgan. Bu jihat yozuvchining xalq ruhiyatiga yaqin bo‘lgan ijodkor ekanligini ko‘rsatadi.

Shuningdek, Qodiriy romanlarida tarixiy haqiqat va badiiy to‘qimaning uyg‘unligi ham muhim o‘rin tutadi. Yozuvchi tarixiy voqealarni badiiy tafakkur orqali qayta talqin qilib, kitobxonda milliy g‘urur va o‘zlik hissini uyg‘otadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, Matyoqub Qo‘shjonovning O‘zbekning o‘zligi asarida Abdulla Qodiriy shaxsi va ijodi milliy tafakkur taraqqiyotining muhim omillaridan biri sifatida baholanadi. Adibning romanlari xalqni o‘z tarixini anglashga, milliy qadriyatlarni qadrlashga va ma’naviy uyg‘onishga undaydi.

Shu bois Abdulla Qodiriy nafaqat o‘zbek romanchiligining asoschisi, balki milliy o‘zlikni shakllantirgan buyuk ma’rifatparvar ijodkor sifatida ham qadrlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Qo‘shjonov M. O‘zbekning o‘zligi. – Toshkent.
2. Qodiriy A. O‘tkan kunlar. – Toshkent.
3. Qodiriy A. Mehrobdan chayon. – Toshkent.
4. Karimov N. XX asr o‘zbek adabiyoti tarixi. – Toshkent.
5. Sharafiddinov O. Ijodni anglash baxti. – Toshkent.